

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.07.1997, sp. zn. 2 Tzn 56/97, ECLI:CZ:NS:1997:2.TZN.56.1997.1

Číslo: 20/1998

Právní věta:

Při posuzování otázky, zda skutek je či není trestným činem, je třeba postupovat tak, že orgán činný v trestním řízení nejprve učiní potřebná zjištění o rozhodných skutkových okolnostech. Dále učiní závěr o tom, zda zjištěné skutkové okolnosti naplňují formální znaky trestného činu, a poté se vypořádá s tím, zda skutek vykazuje takový stupeň nebezpečnosti pro společnost, který je materiální podmínkou trestnosti (§ 3 odst. 2 tr. zák.). Formální a materiální podmínky trestnosti činu nelze směšovat, zaměňovat ani vzájemně nahrazovat.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 22.07.1997

Spisová značka: 2 Tzn 56/97

Číslo rozhodnutí: 20

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Trestný čin

Předpisy: 141/1961 Sb. § 2 odst. 5 140/1961 Sb. § 3 odst. 1

2

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud České republiky k stížnosti pro porušení zákona vyslovil, že usnesením okresního státního zástupce v Přerově ze dne 5. 2. 1997 sp. zn. 1 Zt 70/97 a v řízení, jež mu předcházelo, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Usnesením okresního státního zástupce v Přerově ze dne 5. 2. 1997 sp. zn. 1 Zt 70/97 byla podle § 171 odst. 1 tr. ř. postoupena Dopravnímu inspektorátu Okresního ředitelství Policie České republiky v Přerově věc obviněného B. B. stíhaného pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. Skutek, jehož se postoupení věci týkalo, spočíval v tom, že obviněný dne 26. 11. 1996 v době kolem 8.00 hodin na silnici u obce Nová Ves směrem na Kroměříž jako řidič dodávkového vozidla zn. Ford Transit na zasněženém a neposypaném povrchu vozovky dostal s vozidlem smyk, v důsledku čehož přejel do protisměru, kde se čelně střetl s protijedoucím osobním vozidlem zn. Wartburg řízeným B.

Z., který při srážce utrpěl zlomeninu prsní kosti, nalomení druhého žebra vpravo a zlomeninu posledního článku palce pravé nohy s délkou léčení do 6. 1. 1997. Státní zástupce postoupil věc s odkazem na to, že skutek není trestným činem, ale že může být posouzen jako přestupek. Usnesení nabylo právní moci dne 14. 2. 1997.

Ministr spravedlnosti podal v šestiměsíční lhůtě od právní moci v neprospěch obviněného B. B. stížnost pro porušení zákona proti uvedenému usnesení státního zástupce o postoupení věci. Ministr spravedlnosti namítl, že státní zástupce rozhodl o postoupení věci na podkladě nedostatečně zjištěného skutkového stavu. Navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil, že napadeným usnesením byl porušen zákon ve prospěch obviněného, aby zrušil napadené usnesení i další obsahově navazující rozhodnutí a aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Podle § 171 odst. 1 tr. ř. vyšetřovatel a podle § 174 odst. 2 písm. c) tr. ř. státní zástupce postoupí věc jinému orgánu, jestliže výsledky přípravného řízení ukazují, že nejde o trestný čin, že však jde o skutek, který by mohl být jiným příslušným orgánem posouzen jako přestupek nebo kárné provinění.

Státní zástupce rozhodl o postoupení věci ve stadiu, kdy mu vyšetřovatel předložil podle § 166 odst. 3 tr. ř. věc s návrhem na podání obžaloby pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák.

Trestného činu ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona.

Státní zástupce rozhodl napadeným usnesením o postoupení věci za situace, kdy výsledky dokazování v přípravném řízení zatím neumožňovaly spolehlivě posoudit otázku, zda obviněný porušil důležitou povinnost ve smyslu citovaného ustanovení. Podle sděleného obvinění bylo porušení důležité povinnosti spatřováno v tom, že obviněný nepřizpůsobil rychlost jízdy zasněženému povrchu vozovky, na kterém dostal smyk a najel do levé poloviny vozovky. Otázku, zda obviněný přizpůsobil nebo nepřizpůsobil rychlost jízdy stavu vozovky, bylo možno zvažovat teprve na podkladě zjištění, jakou rychlostí obviněný v době, kdy dostal smyk, skutečně jel. Pokud by nebylo možné určit rychlost jízdy obviněného zcela přesně, bylo nutné určit alespoň minimální rychlost, kterou lze pokládat za bezpečně zjištěnou. V tomto ohledu však státní zástupce v napadeném usnesení žádné zjištění neučinil a odkázal jen na výpověď obviněného, v níž obviněný uvedl, že jel rychlostí asi 40 km/hod. Výpověď obviněného však nebyla ověřena žádnými dalšími důkazy. Poškozený B. Z. se vyjádřil pouze k rychlosti jízdy svého vozidla s tím, že tato rychlost byla kolem 30 km/hod. Poškozený jako svědek sice uvedl, že vozidlo obviněného viděl již ve vzdálenosti asi 200 metrů. K rychlosti jízdy obviněného se sám nevyjádřil a ani na to nebyl podle protokolu o výslechu svědka dotázán. Zaměstnavatel obviněného vyhotovil doklad označený jako „Oznámení nehody k zákonnému pojištění odpovědnosti za škody způsobené provozem motorového vozidla“, protože k nehodě došlo při jízdě, která byla výkonem zaměstnání obviněného. V uvedeném oznámení je mimo jiné uvedeno, že svědkem nehody byl J. B. Tento svědek však v přípravném řízení nebyl vyslechnut, takže mezi důkazy chybí jeho výpověď. Přitom tato výpověď mohla být významná, pokud by se svědek vyjádřil ke způsobu a rychlosti jízdy obviněného. Podle protokolu o nehodě v silničním provozu nebyly na místě samém zjištěny žádné stopy na vozovce. Zaznamenáno bylo jen postavení vozidel po střetu. V této souvislosti byla pořízena fotodokumentace, která ukazuje postavení obou vozidel po nehodě, jejich vzájemnou polohu a také jejich poškození. Za tohoto stavu vyvstávala možnost zjistit rychlost jízdy vozidla obviněného, resp. rychlost jízdy obou vozidel na podkladě znaleckého posudku z oboru soudního inženýrství, v němž by závěry o rychlosti jízdy v době střetu byly učiněny se zřetelem k povaze,

rozsahu a stupni deformací příslušných částí obou vozidel. Takový znalecký posudek ovšem nebyl v přípravném řízení opatřen.

Lze tedy konstatovat, že v přípravném řízení nebyly vyčerpány všechny dostupné možnosti dokazování vedeného ke zjištění, jaká byla rychlost jízdy obviněného v době střetu s vozidlem poškozeného.

Přestože na podkladě důkazů provedených v přípravném řízení nebylo spolehlivě zjištěno, jakou rychlostí obviněný jel, státní zástupce činil v napadeném usnesení právní závěry ve vztahu k otázce, zda obviněný naplnil nebo nenaplnil svým jednáním zákonný znak spočívající v porušení důležité povinnosti ve smyslu § 223 tr. zák. V tomto ohledu jsou však právní úvahy státního zástupce rozporné. Státní zástupce totiž na jedné straně konstatoval, že jednání obviněného nelze posuzovat jako porušení důležité povinnosti uložené mu zákonem. Toto konstatování by svědčilo pro závěr, že státní zástupce nepovažoval po formální stránce za naplněný zákonný znak porušení důležité povinnosti ve smyslu § 223 tr. zák. Další úvahy státního zástupce v odůvodnění napadeného usnesení ovšem končí konstatováním, že nebyla splněna materiální podmínka pro použití příslušné skutkové podstaty. Takové konstatování ovšem vzbuzuje pochybnost o tom, zda státní zástupce přece jen nepokládal formální znaky trestného činu ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák., včetně zákonného znaku porušení důležité povinnosti, za naplněné, a zda důvodem jeho úsudku, že nejde o trestný čin, není jen jeho závěr o tom, že čin nemá potřebný stupeň nebezpečnosti pro společnost (§ 3 odst. 2 tr. zák.);

Při posuzování otázky, zda skutek je či není trestným činem, je třeba postupovat tak, že orgán činný v trestním řízení učiní nejprve potřebná zjištění o rozhodných skutkových okolnostech, dále učiní závěr o tom, zda zjištěné skutkové okolnosti naplňují formální znaky trestného činu, a teprve poté se vypořádá s tím, zda skutek vykazuje takový stupeň společenské nebezpečnosti, který je materiální podmínkou trestnosti. Jestliže orgán činný v trestním řízení dojde k závěru, že skutek není trestným činem, musí v odůvodnění svého rozhodnutí vyložit, zda tomu tak je proto, že skutek nevykazuje všechny formální znaky trestného činu, popř. které ze zákonných znaků trestného činu nebyly v posuzovaném případě naplněny, anebo proto, že skutek sice vykazuje všechny formální znaky trestného činu, avšak postrádá potřebný stupeň nebezpečnosti pro společnost. Těmto zásadám napadené usnesení neodpovídá, protože státní zástupce nezjistil rychlost jízdy obviněného jako rozhodnou skutkovou okolnost, ale také v rámci svých právních úvah směřoval formální znaky trestného činu s materiální podmínkou jeho trestnosti. Z napadeného usnesení pak není jasné, co ve skutečnosti bylo důvodem závěru o tom, že skutek není trestným činem, totiž to, zda chybí některý z formálních znaků trestného činu, anebo to, zda při přítomnosti formálních znaků trestného činu chybí potřebný stupeň společenské nebezpečnosti jako materiální předpoklad trestnosti.

Z uvedených skutečností tedy vyplývá, že věc nebyla v přípravném řízení náležitě objasněna v otázce, jakou rychlostí obviněný jel v době, kdy dostal smyk a ocitl se v levé polovině vozovky, kde se střetl s protijedoucím vozidlem. Nedostatečné objasnění věci v tomto směru je příčinou nepřesvědčivého závěru státního zástupce ohledně otázky, zda obviněný porušil nebo neporušil důležitou povinnost ve smyslu § 223 tr. zák.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil porušení zákona, ke kterému došlo ve prospěch obviněného B. B. v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., která upravují postup orgánů činných v trestním řízení při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení důkazů.

Nejvyšší soud se omezil na to, že pouze vyslovil porušení zákona, aniž zrušil napadené usnesení, případně i další obsahově navazující rozhodnutí (§ 269 odst. 2 tr. ř.), a aniž přikázal nové projednání a rozhodnutí věci (§ 270 odst. 1 tr. ř.). Nejvyšší soud přitom vzal v úvahu, že s odstupem doby, která uplynula od spáchání posuzovaného skutku, nelze reálně očekávat, že vozidla by stále byla ve stavu,

v němž se ocitla v důsledku nehody a z něhož by mohl vycházet znalecký posudek z oboru soudního inženýrství zaměřený na zjištění rychlosti jízdy z povahy, rozsahu a stupně deformací příslušných částí vozidel. Znalecký posudek by tak nyní již mohl vycházet jen z fotodokumentace založené ve spise. Rovněž tak nelze reálně očekávat, že by se poškozený svědek B. Z. a svědek J. B. s potřebnou jistotou mohli vyjádřit k rychlosti jízdy obviněného. Důkazy, kterými by přípravné řízení mohlo být doplněno a které nebyly provedeny bezprostředně po činu, by tak patrně vedly jen k přibližným a ne zcela spolehlivým či jednoznačným závěrům. Za takové situace zájem na zachování stability pravomocného rozhodnutí převažuje nad zájmem, aby bylo vedeno další řízení směřující k odstranění vad napadeného rozhodnutí a předcházejícího řízení. Bez významu není ani to, že teprve dne 26. 11. 1997 končí doba, s jejímž uplynutím je spojen zánik odpovědnosti za přestupek (§ 20 zák. č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších zákonů). Do uvedeného data lze věc jako přestupek projednat. Přitom, pokud by jednání obviněného bylo posouzeno např. jako přestupek proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle § 22 odst. 1 písm. b) zák. č. 200/1990 Sb., ve znění pozdějších zákonů, bylo by možno podle § 22 odst. 2 citovaného zákona uložit sankci takového druhu a výše, která již se blíží trestu ukládanému za trestný čin.